

A Kiskanizsai szótár ünneplése

A Pécsi Akadémiai Bizottság, a Magyar Nyelvtudományi Társaság és Nagykanizsa Város Tanácsa 1981. október 27-én tudományos ülést rendezett Nagykanizsán a Hevesi Sándor Művelődési Központban, *Markó Imre Lehel* szótárának megjelenése alkalmából. A Dunántúlról és Budapestről összegyűlt szakemberek nemcsak az Akadémiai Kiadó által közzétett színvonalas szótár értékét vitatták meg, hanem a vele kapcsolatos tájnyelvi és regionális köznyelvi kérdések is napirendre kerültek.

Ördög Ferenc mutatta be és méltatta *Markó Imre Lehel* szótárát, amelynek anyagát a szerző 1951 és 1955 között gyűjtötte össze. A Magyar Nyelvőr 1958-ban meghirdetett anyaggyűjtő pályázatának ösztönzésére fogott hozzá a szerkesztéshez és csak jóval később, barátai biztatására vállalta a nyomdai előkészítést. *Imre Samu* akadémikus előadásában a vidéki akadémiai bizottságok, a főiskolai és egyetemi tanszékek tudományszervező tevékenységének jelentőségét hangsúlyozta. Azt, hogy egyre több feladatot vállalnak a nyelvjáráskutatásban, segítik és támogatják a vidéken élő kutatók, köztük az önkéntes néprajzi és nyelvjárási gyűjtők munkáját. A Kiskanizsai szótárról elmondta, hogy műfaja átmeneti jellegű és csak tájszavakat tartalmazó regionális tájszótár és az egy-egy nyelvjárás teljes szókincsét tartalmazó regionális szótár között, amelynek *Csűry Bálint* volt a kezdeményezője. Azért átmeneti jellegű *Markó Imre Lehel* szótára a két fő szótártípus között, mert a Kiskanizsai szótárban a szerző a tájszavakon kívül köznyelvi szavakat is közöl, de nem a teljes mennyiséget, hanem csak azokat, amelyeket jelentésükkel együtt négy évi tartózkodása alatt Kiskanizsán feljegyzett. *Imre Samu* előadásának további részében értékes tanácsokat hallhattak a jelenlevők a szógyűjtésről és a szójegyzékek, szótárak szerkesztésének gyakorlati kérdéseiről.

Felkért hozzászólóként *Szabó Géza* a tájszótár és a nyelvjárási régiók kérdéséről beszélt. Azt fejtegette, hogy nagyon sok tájszó nemcsak egy-egy településen él, hanem jóval nagyobb területen, nyelvjárási régiókban is ismeretes. *Balogh Lajos* a tájnyelvi szókincs átalakulását érzékeltette, külön figyelmet szentelt annak, hogy milyen típusú tájszavak élnek tovább a paraszti életmód megváltozásával a regionális köznyelvekben. Végül *Várkonyi Imre* a már befejezés előtt álló Somogy megyei (büssüi) tájszótár lexikográfiai problémáiról beszélt.

Az ünnepi ülés tanulságaként egyértelműen megfogalmazódott az a gondolat, hogy a tájban benne élő néprajzi és nyelvjárási gyűjtők igen nagy szolgálatot tesznek a tudománynak áldozatos adatfeltáró tevékenységükkel. Az önkéntes gyűjtők közül pedig többen kiváló szakemberré válnak – mint *Markó Imre Lehel* is –, akikre egyéb magasabb szintű feladatok megoldásában is számítani lehet.

Balogh Lajos

Helytörténeti források az Országos Vízügyi Levéltárban

A magyarországi levéltárak gyűjtőköriük szempontjából általános és szaklevéltárakra oszthatók. A szaklevéltárak létrehozása az általános levéltárak zsúfoltsága miatt egyre sürgősebb feladat. Főként olyan ágazatoknál fontos, ahol nagy mennyiségű irattári anyag keletkezik, és az állandó megőrzést igénylő dokumentumok – főként térképek és tervek – aránya jelentős. Célszerű szaklevéltárakat szervezni abban az esetben is, ha egy-egy főhatóság felügyelete alá tartozó szervek illetékességi területe nem esik egybe a megyehatárokkal.

Ilyen megfontolásokból került sor a vízügy területén is a szaklevéltár megszervezésére, amely 1977 februárjában, Országos Vízügyi Levéltár (Bp. IV. Dunasor 15.) néven kezdte meg működését, s a kutatóterme naponta az érdeklődők rendelkezésére áll. Az iratanyag terjedelme az alapgyűjtés és az első selejtezés után 1841 folyóméter (14 730 irattartó doboz). A legrégebbi irat 1796-ból való, a legkorábbi térkép 1808-ban készült, és 1822-ben keletkezett a Levéltár legrégebbi terve. A régebbi és újabb iratok között 1948. a vízügyek államosítása jelenti a határt. A gyűjtemény a következő csoportokra osztható: